

Alla tycker (något) om AT

Få ämnen genererar så många åsikter som läkares allmäntjänstgöring (AT). Den är uppskattad av både professionen, politiker och tjänstemän – om än av olika anledningar.

Trots det kan AT komma att ändras.

Bakgrunden är att flera tunga instanser har påpekat brister i läkares grundutbildning och AT. Dessutom har EU-kommissionen påpekat att den svenska läkarutbildningen med sina fem och ett halvt år inte uppfyller EU:s direktiv om yrkeskvalifikationer som kräver sex års studier.

Utbildningsdepartementet är därför i färd med att utforma utredningsdirektiv för att se över utbildningen fram till legitimation och därmed även konsekvenser för AT. Direktiven förväntas komma efter sommaren.

I dagens AT finns en otydlighet och sammanblandning av roller och regelverk. Landstinget är arbetsgivare, Högskoleverket (HSV) ansvarar formellt för examen och Socialstyrelsen godkänner AT och utfärdar legitimation.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen har landstingen skyldighet att anordna AT i den utsträckning det behövs. Lagen innehåller dock inga krav på när och var AT ska anordnas. Några garantier för AT-tjänster finns inte och landstingen får ingen extern finansiering till AT.

Högskoleverket anser att AT-provet egentligen inte fyller någon funktion. Provet är en hybrid som inte faller in under högskoleförordningen. AT-läkarna är inte studenter och proven ingår inte i någon högskoleutbildning. Därmed kan inte högskoleförordningen användas för exempelvis disciplinära åtgärder och provet kan inte överklagas.

Eftersom AT-tjänstgöringen inte är någon högskoleutbildning granskar inte HSV kvaliteten vare sig i utbildningen eller av AT-provet.

Riksrevisionen har kritiserat läkares grundutbildning för att innehålla för lite psykiatri, men också den ovan beskrivna otydligheten i AT. Myndigheten anser att regeringen bör förstärka psykiatridelen och »se över läkarutbildningens organisation och finansie-

Illustration: Annika Huett

ring för att skapa ökad tydlighet i ansvarsförhållanden, dimensionering, styrning och uppföljning».

Även Socialstyrelsen påpekade 2009 att psykiatridelen i läkarnas grundutbildning och AT inte svarar upp mot vårdens behov. I rapporten »Utbildning i psykiatri« (2009) står: »Det är önskvärt att formulera kunskapsmål för hela läkarutbildningen, fram till legitimationen. Att AT inom psykiatrin nu kan förlängas från

tre till sex månader ger inte självklart goda resultat, eftersom en dålig AT inte blir bättre bara för att den förlängs.«

Grundutbildningen och AT har historiskt formats av politiska beslut. Läkarutbildningsreformen från 1969 förkortade utbildningen till 5,5 år och kompletterade den med AT i landstingens regi. Ett syfte var att knyta utbildningen närmare vårdens behov och att sprida läkare över landet.

En följd var att utbildningsdepartementet frikopplades från ansvar för läkarnas vidareutbildning utan att socialdepartementet för den skull fick något tydligt markerat ansvar. Syftet var att kanalisera läkarna till de områden där de »bäst« behövdes. Redan då nämndes problemen med vakanta läkartjänster inom psykiatrin som en grund för reformen.

Det påpekades att »Genom tjänstgöring inom dessa vårdområden (psykiatri och allmänmedicin) kan de unga läkarna stimuleras att inrikta sin fortsatta yrkesutövning mot sådana verksamhetsgrenar.«

AT ligger till grund för legitimation. Staten har vid utfärdandet av legitimationen så att säga gått i god för att yrkesutövaren har nödvändiga kunskaper och är lämpad att utöva yrket. Både behörighets- och patientsäkerhetsutredningen påpekar att legitimation ska vara något annat än ytterligare en examen.

Den är en garant för en viss kunskapsnivå, en »varudeklaration« för allmänhet och sjukvårdshuvudmän. Legitimationen försäkrar att recept, anmälan till socialnämnd och intyg till myndigheter med mera håller en viss nivå. Socialstyrelsen utfärdar legitimation, men varken granskar eller utvärderar AT. Därmed uppträder staten som garant för läkares kompetens, trots en mycket begränsad kontroll över tjänstgöringen och utbildningsmomenten.

AT må ha sina brister, men fyller likafullt en angelägen funktion. Innan ändringar genomförs är det viktiga att tydligt definiera vilka mål som ska uppfyllas för att erhålla legitimation respektive fullgjord AT.

Först när det är gjort kan vi bestämma hur vi ska komma dit. ■

»AT må ha sina brister, men fyller likafullt en angelägen funktion.«

HEIDI STENSMYREN
andre vice ordförande i
Läkarförbundet

HANS HJELMQVIST
ledamot i centralstyrelsen samt ordförande i Utbildnings- och forskningsdelegationen

Kontaktuppgifter Sveriges läkarförbund:
www.lakarforbundet.se, E-post: info@slf.se
Telefon: 08-790 33 00, Fax: 08-20 57 18
Postadress: Box 5610, 114 86 Stockholm
Besök: Villagatan 5, Stockholm